

Směr správný, ale cesta trnitá

Citace | FIDESOVÁ, H. Směr správný, ale cesta trnitá. *Adiktol. prevent. léčeb. praxi*. 2023; 6(1), 7–8.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dovolte mi navázat i názvem na editorial v předchozím čísle časopisu *Adiktologie* v preventivní a léčebné praxi, kde jsem se, s nadějí povzbuzenou úspěchem předsednictví České republiky v Radě EU v podobě schválení Závěrů Rady o přístupu založeném na lidských právech v politikách v oblasti drog, vztahovala k jasné budoucnosti české protidrogové politiky (1).

I nadále se zdá, že Česká republika skutečně drží tento směr, minimálně podle Akčního plánu politiky v oblasti závislosti 2023–2025, který byl schválen vládou 5. dubna a zveřejněn v plném znění na webu Úřadu vlády 11. dubna tohoto roku. Co nás tedy v následujících necelých třech letech čeká?

Protože účelem politiky v oblasti závislosti je „*koordinovaným a vědeckými důkazy podloženým přístupem předcházet negativním důsledkům spojeným se závislostním chováním a snížit škody (zdravotní, sociální, ekonomické, nehmotné) působené závislostním chováním jak pro jedince, tak pro společnost, včetně dopadů na veřejné rozpočty, a posílit tak blahobyt (well-being) obyvatel ČR*“ (2), shrnuje ve svém úvodu i nový akční plán situaci v oblasti závislosti. Připomeňme si alespoň, že kuřáků máme dlouhodobě stále stejně, byť roste obliba alternativních výrobků, že spotřeba alkoholu je stále vysoká a podíl osob vykazujících známky rizikového a škodlivého pití se naopak (také dlouhodobě) zvyšuje, že nejčastěji užívanou nelegální drogou je konopí. A v návaznosti na to, že děti i mládež v posledních 10 letech sice kouří tabák a pijí alkohol stále méně, ale stále hodně ve srovnání s evropskými zeměmi, naproti tomu se jejich zkušenosti s užíváním nelegálních drog snižují a zvyšuje se věk první zkušenosti s užitím, a to včetně konopí. Zatím nám chybí výpočet souhrnných výdajů na politiku

v oblasti závislosti, i když víme, že výdaje na protidrogovou politiku tvoří cca 2,3 mld. Kč, přičemž z toho více než polovina jde na vrub prosazování práva čili potlačování nabídky čili represe. Takto vyskládaná fakta poskytnou dobrou oporu specifickým cílům akčního plánu, mezi které patří také regulovaný trh s návykovými látkami, efektivní výběr daní s přihlédnutím k rizikovosti produktů se závislostním potenciálem a výslovně i prosazování principů vyvážené politiky navazující na výše zmíněné priority předsednictví ČR v Radě EU (3).

Položíme-li vedle sebe cíle Národní strategie protidrogové politiky na období 2010–2018 (4) a cíle již komplexně pojaté Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 (2), což jsem zcela neanalyticky provedla v *tabulce 1*, vidíme, že se jejich dikce výrazně liší. Samozřejmě čistě mechanické srovnání silně pokulhává, už s ohledem na aktuální rozšíření oblasti národní strategie na celou oblast závislostního chování, ale to teď nechme stranou. Taky se vám zdá, že nová strategie zdůrazňuje spíše cestu než samotný cíl? Že už tak netlačí na „nerůstovou politiku závislosti“, ale spíše na to, jak zlepšit situaci v oblasti užívání návykových látek a škod s nimi spojených? A že se tak snaží (konečně) reagovat na to, že dosavadní protidrogové politiky nespĺnily očekávání, což není žádné české specifikum, a že tento neúspěch máme vědecky podložený?

A právě tento posun ve formulaci cílů mi poskytuje prostor spíše věřit v zárnou či alespoň světlou budoucnost politiky v oblasti závislosti v České republice, byť cesta jistě nebude čistě uhrabaná. A u toho tiše doufám, že adiktologické služby se nakonec nerozhodnou si hrát na svém písečku prostřednictvím samostatné právní normy a trhnutí se od systému zdravotních a sociálních služeb (5), ať už je jakkoliv komplikovaný a jeho funkční propojování úmorné.

Národní strategie protidrogové politiky na období 2010–2018 (vč. dodatečné aktualizace)	Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027
snížit míru experimentálního a příležitostného užívání návykových látek zejména mladými lidmi, snížit míru hazardního hraní mezi dětmi a mládeží	posílení prevence a zvýšení informovanosti
snížit míru problémového a intenzivního užívání návykových látek a problémového hráčství v populaci	zajištění kvalitní a dostupné sítě adiktologických služeb
snížit rizika spojená s užíváním návykových látek a s problémovým hráčstvím pro jedince a společnost	efektivní regulace trhů s návykovými látkami a závislostními produkty
snížit dostupnost návykových látek zejména pro mladé lidi, posílit zákonnou regulaci hazardního hraní	posílení řízení, koordinace a efektivní financování protidrogové politiky
	strategie se bude zabývat i problematikou léčivých přípravků s obsahem psychoaktivních látek, nadužívání internetu a nových technologií a problematikou konopí a kanabinoidů.

Tabulka 1 | Národní strategie protidrogové politiky na období 2010–2018 a Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 – srovnání cílů

Jak vidíte, i v tomto čísle jsem si uzurpovala prostor editoriale. Spíše však z nouze o psavce, kteří by se (i) na tento časopisecký útvar kreativně vrhli za mě, než z přesvědčení, že by mi to (psaní) obzvláště šlo. Nouze možná naučila Dalibora housti, v redakci APLP bychom však byli rádi, kdybychom neměli nouzi o publikování chtivé autorů, ať už editoriale či jakýchkoliv dalších útvarů recenzovaných i čistě zpravodajských.

Proto se na vás, trpělivé čtenářky a čtenáři, obracím s výzvou: Pojdme sdílet informace a aktivně diskutovat o tom, co se děje (či neděje) v adiktologické preventivní a léčebné realitě i na tomto skromném prostoru časopisu Adiktologie v preventivní a léčebné praxi.

V redakci se těšíme na vaše podnětné články.

V Praze dne 26. dubna 2023

Hana Fidesová

vedoucí redaktorka Adiktologie
v preventivní a léčebné praxi

ZDROJE

1. *Závěr Rady o přístupu založeném na lidských právech v politikách v oblasti drog*. In: . Brusel: Rada EU: Rada pro spravedlnost a vnitřní věci, 2022, ST-15818-2022-INIT.
2. SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. 2019. Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027. Praha: Úřad vlády České republiky. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/strategie-a-plany/Narodni_strategie_2019-2027_fin.pdf
3. SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ. 2023. Akční plán politiky v oblasti závislostí 2023–2025. Praha: Úřad vlády České republiky. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/zavislosti/strategie-a-plany/AP-politiky-v-oblasti-zavislosti-2023-2025_nasazbu.pdf
4. SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. 2011. Národní strategie protidrogové politiky na období 2010–2018. Praha: Úřad vlády České republiky. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/dokumenty/narodni-strategie/nspp_2010-2018_v02.pdf
5. Komplexní návrh systémových změn strukturního rámce integrované protidrogové politiky: Návrh zákona o adiktologických službách, jejich poskytování a zajišťování, o agentuře pro prevenci a léčbu závislostí a o změně některých souvisejících zákonů (adiktologický zákon), Pracovní verze V 5 - 2 [online]. Úřad vlády ČR, Odbor protidrogové politiky, 2021 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.rozvojadiktologickychsluzeb.cz/vystupy/>